

(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचे मराठीत भाषांतर)

मथुरी माथाई

वि.

मेसर्स हिंदुस्थान ऑर्गेनिक केमिकल्स लिमिटेड आणि इतर.

एप्रिल २५, १९९५

(आर. एम. सहाय आणि एन. पी. सिंग, जे. जे)

नागरी प्रक्रिया संहिता, १९०८ :

आदेश २१ - नियम १ - हुकूमची अंमलबजावणी - न्यायी कर्जदार - डेक्रेटल रक्कम - न्यायालयाच्या आदेशानुसार मिळणारी ठेव - विनियोगाच्या पद्धतीबद्दल धनकोला कोणतीही माहिती दिलेली नाही - व्याजासाठी विनियोग वैध मानला - १९७६ च्या दुरुस्तीचा परिणाम विचारात घेतला.

भूसंपादन कायदा १८९४ अंतर्गत मंजूर करण्यात आलेल्या निर्णयात १५% वाढीव बाजार मूल्य सोलाटियम आणि अतिरिक्त रकमेवर ४% व्याजाचा समावेश होता. अपीलकर्त्याने राज्य आणि कंपनीने दाखल केलेल्या क्रॉस अपीलमध्ये, बाजार मूल्यातील वाढीची पुष्टी करण्यात आली होती परंतु अपीलकर्त्याला संपूर्ण बाजार मूल्याच्या ३०% वर सोलाटियम मंजूर करण्यात आले, भूसंपादनाच्या (सुधारणा) अधिनियम १९८४ च्या कलम २३(१-अ) अंतर्गत अतिरिक्त भरपाई आणि सुधारित कलम २८ अंतर्गत व्याज देण्यात आले. कंपनीने उच्च न्यायालयाच्या आदेशाला विशेष अनुमती याचिकेद्वारे सर्वोच्च न्यायालयासमोर आव्हान दिले ज्याने वाढीव भरपाई, सोलाटियम आणि कंपनीने देय असलेले व्याज वसूल करण्यास स्थगिती देण्याचा आदेश दिला. परिणामी, प्रतिवादीने कोणतीही रक्कम जमा केली नाही आणि आदेशाच्या स्पष्टीकरणासाठी अर्ज दाखल केला, ज्याचा निरीक्षण करून निकाल देण्यात आला की प्रत्यक्षात ज्याला स्थगिती देण्यात आली आहे त्या प्रमाणात नुकसान भरपाईचे वितरण हे सुधारित अधिनियम १९८४ चा संदर्भ देऊन वाढविण्यात आले आहे. स्पष्टीकरणामध्ये समाविष्ट नसलेली संपूर्ण भरपाई दिली जाईल. त्यानंतर प्रतिवादीने ९ जानेवारी १९८८ रोजी रक्कम जमा केली. १२ सप्टेंबर १९८९ रोजी अपील फेटाळल्यानंतर अपीलकर्त्याने डिक््री

अंमलात आणली आणि दावा केला की प्रतिवादीने देय रकमेतून जमा केलेली रक्कम वजा केल्यावर, त्यांना न्यायालयाने निर्देश दिल्यानुसार उर्वरित रक्कम व्याजासह देण्यास ते जबाबदार आहेत. १९८४ च्या सुधारित कायद्याने वाढलेली वाढ आणि त्यावरील व्याज या कारणास्तव प्रतिवादीने डिक्रीटल रक्कम जमा केल्यामुळे या न्यायालयाने स्थगिती दिलेली रक्कमच देणे बंधनकारक होते असा आक्षेप घेण्यात आला. अंमलबजावणी करणारे न्यायालयाने अर्ज मंजूर केला. पुनरावृत्ती करताना उच्च न्यायालयाने असे मानले की आदेश २१ नियम १ मध्ये सुधारणा करूनही या न्यायालयाने सुधारित तरतुदीवर दिलेले तत्व लागू होते जेथे निवाड्यातील कर्जदाराने जमा केलेली रक्कम कशी विनियोगित करायची हे निर्दिष्ट केलेले नाही. परंतु ती मूळ रक्कम या प्रकरणात उपलब्ध नव्हती कारण या न्यायालयाने प्रतिवादीला संदर्भ न्यायालयाने दिलेली रक्कम जमा करण्याचे निर्देश दिले होते आणि उच्च न्यायालयाने केलेल्या वाढीला स्थगिती दिली होती, प्रतिवादीने ९ जानेवारी १९८८ रोजी केलेली ठेव ही संदर्भ न्यायालयाने मंजूर केलेल्या खर्चासह मुद्दल आणि व्याज दोन्हीच्या समाधानात होती.

या न्यायालयाने दिलेल्या आदेशाच्या अनुषंगाने निर्णय-कर्जदाराने जमा केलेली डिक्रीटल रक्कम प्रथम देय असलेल्या मूळ रकमेमध्ये समायोजित करायची होती की व्याज आणि इतर शुल्काविरुद्ध:

ह्या न्यायालयाने, अपीलांना अनुमती दिली आणि उच्च न्यायालयाचा आदेश बाजूला ठेवला.

आयोजित : १. या न्यायालयाच्या आदेशानुसार ही ठेव ठेवली गेल्याने, ही ठेव मुद्दलाकडे होती असे मानले जाईल, असा उच्च न्यायालयाचा युक्तिवाद बरोबर दिसत नाही. वास्तुतः जमा करण्याचे कोणतेही निर्देश नव्हते. न्यायालयाने केवळ वाढीच्या संदर्भात अंतरिम आदेश दिला. त्यामुळे, निर्णय-कर्जदाराला कायद्यानुसार डिक्रीटल रक्कम जमा करावी लागली आणि ते आदेश २१, दिवाणी प्रक्रिया संहिता च्या नियम १ द्वारे प्रदान केले आहे. परंतु कोणतीही नोटीस नसताना आणि मुद्दलाकडे जमा केल्याची सूचना नसताना केवळ ठेव, डिक्रीधारकाने ती थकबाकीसाठी योग्य करणे आवश्यक होते. (७७२ - सि, डी)

2. न्यायालयांनी पारित केलेल्या डिक्रीसाठी, १९७६ पूर्वीच्या सुधारित आदेश २१ नियम १ मध्ये तरतूद करण्यात आली होती आणि अशी तरतूद करण्यात आली होती की ज्या न्यायालयात डिक्री अंमलात आणणे हे कर्तव्य होते त्या कोर्टात रक्कम जमा केली जाईल. उप-नियम २ द्वारे पुढे

अशी तरतूद करण्यात आली होती की उप-नियम (i) च्या खंड (अ) अंतर्गत कोणतेही पेमेंट केले गेले असेल तर अशा पेमेंटची नोटीस डिक्री-धारकाला दिली जावी. सुधारित उप-नियम (२) जर असा काही संशय असेल की निर्णय कर्जदाराने थेट किंवा नोंदणीकृत पोस्टाने न्यायालयात जमा केल्याच्या संदर्भात लेखी नोटीसद्वारे डिक्री धारकास सूचित करण्याच्या बंधनातून मुक्त होत नाही, तर ते संशय दूर करतो. अभिव्यक्ती जोडण्याचा उद्देश, एकतर न्यायालयाद्वारे थेट किंवा नोंदणीकृत पोस्ट पोचपावती देय' असा आहे की निर्णय कर्जदाराने केवळ पेमेंटची नोटीस देऊ नये तर त्याने डिक्री धारकाला नोटीस बजावली आहे याची खात्री केली पाहिजे. सुधारित आणि सुधारित तरतुदीमध्ये नियमाचे कारण असे दिसते की जर निर्णय-कर्जदाराला व्याज चालवणे थांबवायचे असेल तर त्याने लेखी सूचित केले पाहिजे आणि ते डिक्री धारकाला दिले जाईल याची खात्री केली पाहिजे. सध्याच्या प्रकरणात ही रक्कम निर्णय कर्जदाराने जमा केली होती. परंतु उप-नियम (२) नुसार आवश्यक असलेली कोणतीही सूचना आणि विनियोगाच्या पद्धतीच्या संकेताच्या अनुपस्थितीत, डिक्री-धारकाने तसे असल्याचे मान्य केल्याशिवाय देयक मुद्दलासाठी विनियोजन केले गेले आहे असे मानले जाऊ शकत नाही.

७७० - इ, एफ, ७७१ - एफ, जि, ७७२ - बी)

मेघराज आणि इतर विरुद्ध श्री. बायबल आणि इतर ए. आय. आर. (१९७०) एस. सि. १६१ वर अवलंबून.

द सेंट्रल वेअरहाउसिंग कोर्पोरेशन, बेरहामपूर विरुद्ध मेसर्स गोविंदा चौधरी अँड सन्स ए. आय. आर. (१९८९) ओरिसा ९० आणि इम्प्रूव्हमेंट ट्रस्ट सिंध व नरिंदर कुमार ए. आय. आर. (१९९०) पी अँड एच ३२६, संदर्भित.

मेका वेंकटद्री अप्पा राव बहादूर जमीनदार गरु आणि इतर विरुद्ध राजा पार्थसारथी अप्पा राव बहादूर जमीनदार गरु ए. आय. आर. (१९२२) पी. सि. २३३ आणि राय बहादूर सेठ नेमीचंद विरुद्ध सेठ राधा किशन आणि इतर, ए. आय. आर. (१९२२) पी. सि. ६१, मंजूर.

दिवाणी अपिलिय अधिकार क्षेत्र: १९९५ चे दिवाणी अपील क्रमांक ५११७ इ. इ.

१९९१ च्या सि. आर. पी. क्र. २२२९ मधील केरळ उच्च न्यायालयाच्या १०.४.९२ चा निकाल

आणि आदेशावरून.

उपस्थित पक्षांसाठी जी विश्वंथा, अय्यर सी एन, श्री कुमार, सुधीर गोपी, रॉय अब्राहम, एम एम कश्यप, श्रीमती बेबी कृष्णा, पी टी माथूर आणि एम टी जॉर्ज.

न्यायालयाचा निकाल दिला,

आर. एम. सहाय, जे, केरळ उच्च न्यायालयाच्या निकाल आणि आदेशाच्या विरोधात निर्देशित केलेल्या या अपीलांमध्ये विचारार्थ उद्भवणारा कायद्याचा प्रश्न हा आहे की या न्यायालयाने दिलेल्या आदेशाच्या अनुषंगाने निकाल देणाऱ्या कर्जदाराने जमा केलेली डिक्लीटल रक्कम प्रथम देय असलेल्या मूळ रकमेमध्ये समायोजित करायची होती की व्याज आणि इतर शुल्काविरुद्ध.

१९८५ मध्ये न्यायालयाने पारित केलेल्या भूसंपादन निवाडा अंतर्गत देय रकमेमध्ये वर्धित बाजार मूल्य, १५% सोलाटियम आणि अतिरिक्त रकमेवर ४% व्याज यांचा समावेश आहे. अपीलकर्त्याने दाखल केलेल्या क्रॉस अपीलमध्ये, राज्य आणि कंपनीने बाजार मूल्याच्या वाढीची पुष्टी केली होती परंतु अपीलकर्त्याला संपूर्ण बाजार मूल्याच्या 30% वर सोलाटियम, भूसंपादन दुरुस्ती कायदा १९८४ च्या कलम २३ (१ -अ) अंतर्गत अतिरिक्त भरपाई आणि सुधारित कलम २८ अंतर्गत पहिल्या वर्षासाठी ९% आणि त्यानंतरच्या वर्षासाठी १५% व्याज मंजूर करण्यात आले. कंपनीने उच्च न्यायालयाच्या आदेशाला विशेष रजा याचिकेद्वारे या न्यायालयात आव्हान दिले ज्यामध्ये खालील परिणामाचा आदेश देण्यात आला:

"सुधारित कायदा १९८४ च्या तरतुदींच्या संदर्भात वर्धित नुकसान भरपाईच्या स्वीकारार्हतेच्या प्रश्नापुरते मर्यादित नोटीस जारी करा. विद्वान ऍटर्नी जनरल यांनी आम्हाला आश्वासन दिले की पुरस्कारामध्ये दिलेली भरपाई एकतर दिली गेली आहे किंवा दिली जाईल आणि भूसंपादन केलेल्या जमिनीची व्याप्ती न जुमानता नुकसान भरपाई एकसमान दर स्वीकारण्याच्या सक्षमतेचा विचार करू.

नंतर, न्यायालयाने स्थगिती आदेश मंजूर केला जो खालीलप्रमाणे आहे:-

"केरळ उच्च न्यायालयाच्या एर्नाकुलम येथील एल. ए. ए. क्रमांकाच्या १ ऑगस्ट १९८६

रोजीच्या निकाल आणि आदेशाच्या अनुषंगाने याचिकाकर्त्याने दिलेली वाढीव भरपाई, सोलाटियम आणि व्याजाचे संकलन वरील नमूद केले आहे आणि त्याद्वारे स्थगिती देण्यात आली आहे."

या न्यायालयाने दिलेल्या स्थगिती आदेशामुळे प्रतिवादीने कोणतीही रक्कम जमा केली नाही. त्यामुळे अपीलकर्त्याने ७ डिसेंबर १९८७ रोजी खालील निरीक्षणांसह निकाली काढलेल्या आदेशाच्या स्पष्टीकरणासाठी अर्ज दाखल केला:

"पक्षकारांचे विद्वान वकीलांचे म्हणणे ऐकले. आमचा आदेश केरळ भूसंपादन कायद्याच्या कलम २० अंतर्गत भूसंपादन अधिकाऱ्याने दिलेल्या आणि संदर्भ न्यायालयाने वाढवलेल्या नुकसान भरपाईच्या दाव्याला स्थगिती देत नाही. ज्याला प्रत्यक्षात स्थगिती देण्यात आली आहे ती म्हणजे उच्च न्यायालयाने सुधारित ऍक्ट १९८४ चा संदर्भ देऊन नुकसान भरपाईचे वितरण केले. आमच्या सध्याच्या स्पष्टीकरणात समाविष्ट नसलेली संपूर्ण भरपाई कोणत्याही सुरक्षिततेची मागणी न करता सहा आठवड्यांच्या आत दिली जाईल. सि. एम. पी. ची विल्हेवाट लावली जाते".

७ डिसेंबर १९८७ रोजी आदेशाचे स्पष्टीकरण दिल्यानंतर, प्रतिवादीने ९ जानेवारी १९८८ रोजी रक्कम जमा केली. १२ सप्टेंबर १९८९ रोजी अपील फेटाळण्यात आले. अपील फेटाळल्यानंतर, अपीलकर्त्याने ऑक्टोबर, १९८९ मध्ये डिक्री अंमलात आणली आणि दावा केला की प्रतिवादीने देय रकमेमध्ये जमा केलेली रक्कम वजा केल्यावर, त्यांना उर्वरित रक्कम देण्यास जबाबदार होते. 'प्रतिवादीने डिक्रीटल रक्कम जमा केल्यामुळे या न्यायालयाने स्थगिती दिलेली रक्कम, म्हणजे १९८४ च्या सुधारित कायद्याद्वारे वाढलेली रक्कम आणि त्यावरील व्याज भरणे बंधनकारक होते म्हणून त्यावर आक्षेप घेण्यात आला. अपीलकर्ता आणि प्रतिवादी दोघांनीही दाखल केलेल्या आकड्याची गणना दर्शविणारे निवेदन दाखल केले. अंमलबजावणी करणाऱ्या न्यायालयाने मेघराज आणि इतर वि मेसेर्स बायांबल आणि इतर ए. आय. आर. (१९७०) एस. सि. १६१ मध्ये या न्यायालयाने घालून दिलेल्या गुणोत्तर अर्ज मंजूर केला. प्रतिवादीने दाखल केलेल्या पुनरीक्षणात आदेश बाजूला ठेवण्यात आला. उच्च न्यायालयाने असे मानले की जरी १९७६ मध्ये दिवाणी प्रक्रिया संहितेचा आदेश २१ नियम १ मध्ये सुधारणा करण्यात आली होती, तरीही या न्यायालयाने न सुधारलेल्या तरतुदींवर दिलेले तत्व अद्याप लागू होते जेथे निर्णय-कर्जदाराने जमा केलेली रक्कम कशी होती हे

निर्दिष्ट केलेले नाही. परंतु सदर न्यायालयाने प्रतिवादीला संदर्भ न्यायालयाने दिलेली रक्कम जमा करण्याचे निर्देश दिल्यामुळे ते तत्व या प्रकरणात उपलब्ध होऊ नये असे धरण्यात आले आणि हायकोर्टाने केलेल्या वाढीला स्थगिती दिली होती, ९ जानेवारी १९८८ रोजी प्रतिवादीने केलेली ठेव ही संदर्भ न्यायालयाने मंजूर केलेल्या खर्चासह मुद्दल आणि व्याज दोन्हीच्या समाधानात होती. न्यायालयाने असे नमूद केले की जिथे न्यायालयाने दिलेल्या आदेशानुसार ठेव ठेवली जाते, त्या रकमेचा विनियोग कोणत्या पद्धतीने करावा हे निवाड्यातील कर्जदाराने निर्दिष्ट करणे आवश्यक नाही. सेंट्रल वेअरहाउसिंग कॉर्पोरेशन बेरहामपूर वि मेसर्स गोविंदा चौधरी आणि सन्स, ए.आय. आर. (१९८९) ओरिसा ९० आणि इम्प्रोव्हमेन्ट ट्रस्ट, जिंद वि. नरिंदर कुमार, ए. आय. आर (१९९०) पी अँड एच, यांच्यावर अवलंबून होते.

न्यायनिर्णयाच्या कर्जदाराने न्यायालयात जमा केलेली रक्कम किंवा व्याज आणि इतर खर्चासाठी बाहेर दिलेली रक्कम विनियमित करण्याचा डिक्री धारकाचा अधिकार न्याय्यता आणि आवश्यकतेवर आधारित आहे. न्यायालये आणि कायद्याने याकडे अनुकूलतेने पाहिले नाही जेथे निर्णय कर्जदार दिलेली मुदतीच्या आत डिक्रीटल रक्कम भरत नाही किंवा जमा करत नाही कारण एखाद्याला स्वतःच्या डिफॉल्टचा फायदा घेण्याची परवानगी दिली जाऊ शकत नाही. म्हणून, मेका व्यंकटाद्री अप्पा राव बहादूर जमीनदार गारू आणि इतर विरुद्ध राजा पार्थसारथी अप्पा राव बहादूर जमीनदार गारू, ए. आय. आर. (१९२२) पी. सि. मध्ये देय व्याजासाठी काही अंशी जुळवून घ्यायचे असल्यास ठेव किंवा दिलेल्या रक्कमेला परवानगी देणे हा सामान्य नियम आहे अशा प्रकारे तर्क स्पष्ट केला.

"असे पैसे आहेत जे एका बाजूला किंवा दुसरीकडे निश्चित विनियोगाशिवाय प्राप्त केले जातात आणि सामान्य प्रकरणांमध्ये स्थापित केलेला नियम असा आहे की अशा परिस्थितीत पैसे प्रथम व्याज भरण्यासाठी लागू केले जातात आणि नंतर जेव्हा ते भांडवल भरण्यात समाधानी होते.

परंतु कायदा किंवा पक्षांमधील करारनामा, विशिष्ट पद्धतीने पेमेंट समायोजित करण्याची तरतूद करू शकतो. करार कायद्याच्या कलम ६० मध्ये अशी तरतूद आहे की,

"जेथे कर्जदाराने व्यक्तिगत रहाणे वगळले असेल आणि कोणत्या कर्जाचे पेमेंट लागू करायचे

आहे हे दर्शविणारी इतर कोणतीही परिस्थिती नसेल, तर धनको त्याच्या विवेकबुद्धीनुसार, वास्तविक देय असलेल्या आणि कर्जदाराकडून त्याला देय असलेल्या कोणत्याही कायदेशीर कर्जासाठी ते लागू करू शकतो. भले दाव्याच्या मर्यादनुसार त्याची वसुली सध्याच्या काळासाठी लागू असलेल्या कायद्याने प्रतिबंधित केलेली असो किंवा नसो.

विभागातील शब्द स्पष्ट आहेत. न्यायालयांनी त्याचा व्यापक अर्थ लावला आहे. राय बहादूर सेठ नेमीचंद विरुद्ध सेठ राधा किशन आणि इतर एआयआर (१९२२) पी. सी. ७६ मध्ये धनकोच्या अधिकाराचे पुढे न्यायिकरित्या स्पष्टीकरण देण्यात आले होते आणि निर्णय-कर्जदाराच्या अटीवर पैसे स्वीकारण्यास धनको बांधील नाही असे धरण्यात आले होते. न्यायालयांनी पारित केलेल्या डिक्रीसाठी, १९७६ पूर्वीच्या सुधारित आदेश २१ नियम १ मध्ये तरतूद करण्यात आली होती आणि अशी तरतूद करण्यात आली होती की ज्या न्यायालयात डिक्री अंमलात आणणे हे कर्तव्य होते त्या न्यायालयात ही रक्कम जमा केली जाईल. उप-नियम २ द्वारे पुढे अशी तरतूद करण्यात आली होती की उप-नियम (१) च्या खंड (अ) अंतर्गत कोणतेही पेमेंट केले गेले असेल तर अशा पेमेंटची नोटीस डिक्री धारकाला दिली जावी. हाच नियम मेघराजच्या बाबतीत (सुप्रा) मांडला गेला. न्यायालयाने असे मानले की निवाड्यातील कर्जदाराने वेळोवेळी डिक्रीटल रक्कम डिक्री जमा करताना म्हटले होते की, मूळ देय रकमेची देयके दिली जात आहेत. परंतु कोणताही पुरावा नसताना डिक्री धारकास ठेवीच्या स्वरूपाविषयी माहिती देण्यात आली होती किंवा डिक्री धारकाने सामान्य नियम लागू केलेल्या मुद्दलावर विनियोग केला आणि निर्णय कर्जदाराने दिलेली देयके मेका वेंकटद्री (सुप्रा) मध्ये ठेवल्याप्रमाणे व्याज आणि खर्चासाठी विनियुक्त केली जाऊ शकतात. या निर्णयामध्ये मांडलेले तत्व नियम १ च्या दुरुस्तीने कमी होते का हे आता पाहिले जाऊ शकते. सुधारित नियमाचा संबंधित भाग खालीलप्रमाणे आहे:-

"ओ. २१. आर.१.- डिक्री अंतर्गत पैसे भरण्याच्या पद्धती.-

(१) डिक्री अंतर्गत देय असलेले सर्व पैसे खालीलप्रमाणे दिले जातील, म्हणजे:-

(अ) डिक्री अंमलात आणणे ज्याचे कर्तव्य आहे त्या कोर्टात जमा करून किंवा पोस्टल मनी ऑर्डरद्वारे किंवा बँकेद्वारे, किंवा

(ब) कोर्टाच्या बाहेर, डिक्रीधारकाला पोस्टल मनी ऑर्डरद्वारे किंवा बँकेद्वारे किंवा इतर कोणत्याही पद्धतीद्वारे ज्यामध्ये पेमेंट लिखित स्वरूपात पुरावा आहे, किंवा

(क) अन्यथा, आदेश देणारे न्यायालय, निर्देश देते.

(२) उप-नियम (१) च्या खंड (अ) किंवा खंड (सी) अंतर्गत कोणतेही पेमेंट केले असल्यास, निर्णय-कर्जदाराने त्याची नोटीस डिक्रीधारकाला एकतर न्यायालयाद्वारे किंवा थेट त्याला नोंदणीकृत पोस्टाद्वारे द्यावी.

(३)

(४) उप-नियमाच्या खंड (अ) किंवा खंड (सी) अंतर्गत भरलेल्या कोणत्याही रकमेवर (१) व्याज, जर असेल तर, उप-नियम (२) मध्ये नमूद केलेल्या नोटिसच्या सेवेच्या तारखेपासून चालवणे बंद होईल."

सुधारित उप-नियम (२) जर असा काही संशय असेल की निर्णय-कर्जदाराने थेट किंवा नोंदणीकृत पोस्टाने न्यायालयात जमा केल्याच्या बाबतीतही डिक्री धारकाला लेखी नोटीसद्वारे कळविण्याच्या बंधनापासून मुक्त होत नाही. 'न्यायालयाद्वारे थेट किंवा नोंदणीकृत पोस्टाने देय पावतीद्वारे' अभिव्यक्ती जोडण्याचा उद्देश हा आहे की निर्णय-कर्जदाराने केवळ पेमेंटची नोटीस देऊ नये तर त्याने डिक्री धारकाला नोटीस बजावली आहे याची खात्री केली पाहिजे. मेघराज प्रकरणात (सुप्रा) घालून दिलेले गुणोत्तर आता अधिक कठोरतेने लागू होते. न सुधारलेल्या आणि सुधारित तरतुदीमध्ये नियमाचे कारण असे दिसते की जर निर्णय कर्जदाराला व्याज चालवणे थांबवायचे असेल तर त्याने लेखी कळवले पाहिजे आणि ते डिक्रीधारकाला दिले जाईल याची खात्री करणे आवश्यक आहे. उप-नियम (४) आणि (५) १९७६ मध्ये जोडलेल्या निर्णय- कर्जदाराच्या संरक्षणासाठी ठेव किंवा पेमेंटच्या तारखेपासून व्याज बंद करण्याची तरतूद करतात. परंतु उप-नियम (४) अंतर्गत व्याजाची समाप्ती एकट्या पेमेंटद्वारे होत नाही तर उप-नियम (२) मध्ये नमूद केलेल्या नोटिसच्या सेवेच्या तारखेपासून होते. या प्रकरणाच्या उद्देशाने हे ठरवणे आवश्यक नाही की ती रक्कम न्यायालयात जमा केल्यावर कर्जदाराने मुद्दलासाठी रक्कम वितरीत करणे बंधनकारक आहे की नाही आणि डिक्री-धारकाला डिपॉझिटची सूचना देण्यात आली होती कारण असे दिसून येत नाही की

प्रतिवादीने कधीही अपीलकर्त्याला ठेवीबद्दल कोणतीही नोटीस बजावली आहे. जानेवारी १९८८ मध्ये ही रक्कम जमा करण्यात आली हे खरे आहे. परंतु उप-नियम (२) नुसार आवश्यक असलेली कोणतीही सूचना आणि विनियोगाच्या पद्धतीच्या संकेताच्या अनुपस्थितीत, डिक्री-धारकाने तसे असल्याचे मान्य केल्याशिवाय देयक मुद्दलासाठी विनियोजन केले गेले आहे असे मानले जाऊ शकत नाही. या न्यायालयाच्या आदेशानुसार ही ठेव ठेवली जात असल्याने ही ठेव मुद्दलाकडे होती असे मानले जाईल, असा उच्च न्यायालयाचा युक्तिवाद योग्य वाटत नाही. प्रत्यक्षात जमा करण्याचे आदेश नव्हते. न्यायालयाने केवळ वाढीच्या संदर्भात अंतरिम आदेश दिला. त्यामुळे, निर्णय-कर्जदाराला कायदानुसार डिक्रीटल रक्कम जमा करणे बंधनकारक होते आणि ते आदेश २१, सिव्हिल प्रोसिजर कोडच्या नियम १ द्वारे प्रदान केले आहे. परंतु कोणतीही नोटीस नसताना आणि मुद्दलाकडे जमा केली जात असल्याची सूचना नसताना केवळ डिपॉझिट, डिक्रीधारकाने ती थकबाकीसाठी योग्य करणे आवश्यक होते. मेघराज प्रकरणात(सुप्रा) तेच मांडले होते.

उच्च न्यायालयाचा आदेश बाजूला ठेवण्याचे आणखी एक कारण आहे. एकदा अपीलावर निर्णय घेण्यात आला आणि असे मानले गेले की सुधारित कायदा १९८४ अंतर्गत देण्यात आलेल्या रकमेमध्ये कलम २३ (१-ए) मधील रकमेशिवाय कायद्याच्या कोणत्याही त्रुटीचा सामना करावा लागला नाही, पक्षकारांना ते ज्या स्थितीत होते त्याच स्थितीत परत करण्यात आले ज्या तारखेला अंतरिम आदेश मंजूर करण्यात आला. दुसऱ्या शब्दात देय रक्कम मूळ रकमेवर भरायची होती आणि असा आग्रह केला जाऊ शकत नाही की प्रतिवादीने मुद्दल भरलेली रक्कम जमा केली होती आणि म्हणून मूळ रकमेवर कोणतेही व्याज किंवा सोलाटियम मोजले जाऊ शकत नाही.

परिणामी, ही अपील यशस्वी होतात आणि परवानगी दिली जाते. उच्च न्यायालयाने दिलेला आदेश बाजूला ठेवला जातो आणि अंमलबजावणी न्यायालयाचा आदेश पुनर्संचयित केला जातो. अपीलकर्ता त्याच्या खर्चास पात्र असेल.

टी. एन. ए.

अपील मंजूर

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.
